

9-й клас

Усього — 70 год. На тиждень — 2 год.

Резервний час — 8 год.

Текстуальне вивчення творів — 62 год.

К-ть год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Додатки: Мистецький контекст. Міжпредметні зв'язки
1	ВСТУП Роль і місце літератури в житті нації. Розвиток літератури. Творча індивідуальність митця. Художній твір — нова естетична дійсність, що “вбирає” свій час і є носієм загальнолюдських вартостей. Аналіз твору в історичному та естетичному контекстах. ТЛ: аналіз художнього твору, контекст, естетика.	Вміти пояснювати відмінність усної словесності від “книжної” літератури (повторення вивченого). <i>Усвідомлення національного і вселюдського значення мистецтва.</i>	
3	УСНА НАРОДНА ТВОРЧИСТЬ Родинно-побутові пісні. “Місяць на небі, зіроньки сяють”, “Цвіте терен, цвіте терен”, “Сонце низенько, вечір близенько”, “В кінці греблі шумлять верби”, “За городом качки пливуть”, “Світи, світи, місяченьку”, “Лугом іду, коня веду” (на вибір) Процес виникнення фольклору. Багатство і розмаїття українського фольклору (повторення і узагальнення вивченого). Види родинно-побутових пісень (про кохання, про сімейне життя). Культ романтизованих почуттів, сентиментальний пафос, традиційна символіка. ТЛ: поглиблення знань з поезики народної пісні.	Вміти розрізняти види і жанри усної народної творчості, розкрити роль фольклору в житті українського народу, його місце в розвитку літератури. Розрізняти види родинно-побутових пісень. Вміти аналізувати тексти, визначати їхні мотиви, тематику, художньо-поетичні засоби, зокрема образи-символи. Вивчити напам'ять: 2 пісні (на вибір). <i>Усвідомлення значення давньої культурної спадщини свого народу.</i>	Фольклор слов'янських народів. І. Соколов, “З базару”, М. Пимоненко, “Суперниці”, “Святочне ворожіння”, С. Васильківський, “А що мати скажуть” (образотворче мистецтво). Музика М. Лисенка до українських народних пісень.
2	Українське весілля Весілля — один із провідних жанрів родинно-обрядової творчості. Основні етапи весілля та їхній пісенний супровід. Весільні пісні: “До бору, дружечки, до бору”, “А брат сестрицю та й розплітає”, “Розвий, сосно, сімсот квіток”, “Летять галочки у три рядочки”, “Ой матінко, та не гай мене” — (на вибір). Естетична специфіка весільної пісні як обрядової. Використання елементів народної обрядовості у творах українських письменників (Г. Квітка-Основ'яненко, І. Котляревський, Т. Шевченко, Марко Вовчок, П. Куліш, М. Стельмах, У. Самчук та ін.).	Мати уявлення про обряд українського весілля. Виразно читати весільні пісні, вміти їх аналізувати, звертаючи увагу на мотиви, настрій, художні засоби. <i>Усвідомлення значення збереження звичаїв і традицій свого народу.</i>	К. Грутовський, “Весільний викуп”, В. Маковський, “Дівич-вечір”, І. Соколов, “Весілля” (образотворче мистецтво).
1	Українські народні балади “Ой летіла стріла”, “Ой на горі вогонь горить”, “Козака несуть” Тематичні та стильові особливості, сюжет, герої українських балад. Класифікація балад (легендарні, історичні, сімейні, любовні та ін.). ТЛ: балада.	Вміти розкривати зміст поняття “балада”. Розрізняти види балад. Аналізувати тексти за змістом і стильовими особливостями. Пояснювати драматизм колізії, специфічність закінчення, реалістичне і фантастичне в баладі. <i>Усвідомлення понять трагічного і оптимістичного, їхнє місце в житті людини.</i>	Балади Т. Шевченка, Ф. Війона, Й. В. Гете, Ф. Шіллера, О. Пушкіна, Р. Кіплінга та ін. І. Соколов, “Дівчата ворожать уночі проти Івана Купала” (образотворче мистецтво).
	ДАВНЯ УКРАЇНЬКА ЛІТЕРАТУРА	Пригадати і переказати легенду про	Історія

3	<p>Українська середньовічна література XI—XV ст. Розвиток писемності після хрещення Руси-України (988 р.) Найдавніші рукописні книги Київської Русі (Остромирове Євангеліє, Ізборник Святослава).</p> <p>Перекладна література Біблія (фрагменти)</p> <p>Легенди: про створення світу, про перших людей Адама і Єву, про потоп на землі, про Вавилонську вежу, про Мойсея. Десять заповідей. Притча про блудного сина.</p> <p>Біблія — Святе письмо (Старий і Новий Заповіти) і збірки літературних пам'яток (Книга Буття, Книга Псалмів, Пісня пісень). Біблійні книги в давній Україні: Псалтир (молитви), Євангелії (про Ісуса Христа), Апостол (про Його учнів). Українські переклади Біблії (П. Куліш, І. Пулюй, І. Нечуй-Левицький, І. Огієнко, І. Хоменко та ін.). Використання біблійних тем, сюжетів, мотивів, образів у світовій та українській літературах. ТЛ: притча (поглиблено).</p>	<p>хрещення Руси-України. Розуміти роль християнства (Біблії) в духовному житті українського народу.</p> <p>Мати уявлення про найдавніші книги Київської Русі.</p> <p>Називати і мати уявлення про біблійні книги в давній Україні, знати перекладачів Біблії українською мовою. Вміти розповісти про Старий і Новий Заповіти. Переказувати і тлумачити біблійні легенди, притчі.</p> <p><i>Пізнання і засвоєння християнської моралі: ідеалів правди, чесності, патріотизму, скромності, любові до ближнього.</i></p> <p>Зацікавлення й повага до літератури інших народів, зокрема стародавнього Сходу як невід'ємної складової української національної культури.</p> <p>Усвідомлення універсальності євангельських істин людського буття.</p>	українського середньовіччя (історія України).
2	<p>Оригінальна література княжої Руси-України. Літописи як історико-художні твори</p> <p>“Повість минулих літ” — історична книга і збірка епічних творів. Виникнення Києво-Печерського монастиря.</p> <p>Києво-Печерський Патерик як пам'ятка життєвої літератури, місце його укладання, головні герої. Зміст оповідання про Прохора чорноризця...</p>	<p>Вміти розповісти основні відомості про “Повість минулих літ” і легендарного автора Нестора Літописця, про виникнення Києво-Печерського монастиря.</p> <p>Мати уявлення про Києво-Печерський патерик. Переказувати і тлумачити зміст оповідання про ченця Прохора.</p> <p>Вміти пояснити значення давніх літописів для збереження відомостей про життя, культуру, звичаї наших пращурів.</p> <p><i>Виховання поваги до історичного минулого нашого народу, до його культурних пам'яток. Усвідомлення переваг праведного життя ченців Києво-Печерської лаври.</i></p>	Малюнки Лаврської іконописної майстерні. Л. Тарасевич, “Нестор-літописець” (ілюстрація до кн. “Патерик Печерський” (1702) (образотворче мистецтво).
3	<p>Українська література ренесансу і бароко</p> <p>Роль православних братств, Острозької та Києво-Могилянської академії у розвитку української культури, зокрема книгодрукування. Перші друковані книги в Україні (Буквар — 1574, Апостол — 1574, Біблія — 1581). Іван Вишенський — мислитель, богослов, полеміст. ТЛ: Ренесанс, Бароко.</p> <p>Історично-мемуарна проза</p> <p>Загальні відомості про козацькі літописи (Самовидця, Г. Грабянки, С. Величка). “Історія русів” (фрагменти) анонімного автора. Політична і культурна історія України, зображення національного і релігійного гніту.</p>	<p>Називати перші друковані книги в Україні. Мати уявлення про епохи Ренесансу і Бароко. Розуміти місце постаті І. Вишенського в українській культурі цього часу.</p> <p><i>Виховання толерантності, почуття патріотизму.</i></p> <p>Мати уявлення про козацькі літописи, розуміти їхню роль у відтворенні історичного минулого України. Знати час створення “Історії русів”. Вміти розповісти історію виникнення твору, прокоментувати фрагменти з нього. Розповідати про постаті Б. Хмельницького, І. Мазепи, зображені у творі.</p>	Постаті І. Федорова, І. Вишенського, П. Могили, Г. Смотрицького, І. Мазепи, Б. Хмельницького (історія України). Книжкова графіка XVI—XVIII ст. Музика А. Веделя, М. Березовського, Д. Бортнянського (музичне мистецтво). Живопис І. Рутковича, Д. Левицького, В. Боровиковського (образотворче

		<i>Виховання поваги до козаків — оборонців України. Осмислення з позицій сьогодення трагічних сторінок давноминулої історії рідного народу.</i>	мистецтво). Поема І. Франка “Іван Вишенський”, вивчена раніше.
1	Поезія Іван Величковський. Фігурні (курйозні) вірші (із рукописних книг “Зегар з полузегарком” і “Млеко”) Семен Климовський. “Їхав козак за Дунай” Зразок давньої любовної лірики. Світова слава пісні. ТЛ: фігурний (курйозний) вірш.	Розглядати і пояснювати ідейно-художні особливості фігурних віршів І. Величковського. Вміти розрізняти їхню релігійну і світську тематику. Виразно і вдумливо читати вірш С. Климовського, коментувати його зміст і версифікаційні особливості. Знати про світову славу пісні С. Климовського.	
1	Драматургія Час і місце побутування шкільної драми, її роль, виконавці. “Владимир” Ф. Прокоповича — зразок шкільної драми. Роль Києво-Могилянської академії в розвитку театрального мистецтва. Вертеп як вид лялькового театрального дійства. Автори і виконавці вертепу. Його євангельська й етнографічно-побутова основи. Відродження вертепної традиції в наш час. ТЛ: шкільна драма, вертеп.	Мати уявлення про шкільну драму, зокрема драму Ф. Прокоповича. Вміти розповісти про авторів, виконавців і дійових осіб вертепу, його композиційні особливості, зміст вертепного дійства. <i>Відродження традицій, що уособлюють вселюдські, вічні цінності.</i>	Києво-Могилянська академія в історії України. “Життя — це сон” П. Кальдерона (зарубіжна література).
3	Григорій Сковорода. “Бджола та Шершень”, “Собака і Вовк”, “Всякому місту — звичай і права”, “De libertate”, афоризми (наявні у всій творчості) Життя і творчість філософа, просвітителя, поета. Його християнські морально-етичні ідеали. “Сад божественних пісень”, “Байки харківські”, філософські трактати. Біблійна основа творчості Г. Сковороди та його вчення про самопізнання і “сродний труд”. Повчальний характер і художні особливості притч зб. “Байки харківські”. ТЛ: афоризм.	Знати і розповісти про життя Г. Сковороди. Вміти проаналізувати зміст поезій “Всякому місту — звичай і права”, “De libertate”, одну з його байок-притч. Прокоментувати філософський трактат “Вступні двері до християнської добронравності”, афоризми митця. Вміти сформулювати власне розуміння і актуальність для сьогодення життя положень філософії Г. Сковороди. Вивчити напам’ять: “Всякому місту — звичай і права”; кілька афоризмів (на вибір). <i>Осмислення важливості для становлення і реалізації себе як особистості ідей самопізнання та гармонії зі світом.</i>	Французькі просвітителі Вольтер, Руссо, Дідро.
6	НОВА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА Суспільно-історичні обставини наприкінці XVIII ст. Духовне поневолення нації. Життя народу — предмет художнього зображення. Актуальність фольклорної традиції. Розвиток фольклористики, етнографії. Основні художні напрями (класицизм, романтизм, початкові форми реалізму). Бурлескна стильова течія. Найвидатніші митці: І. Котляревський, Г. Квітка-Основ’яненко, М. Шашкевич, Т. Шевченко, П. Куліш, Л. Глібов, Марко Вовчок, Ю. Федькович). Іван Котляревський. “Енеїда” (скорочено), “Наталка Полтавка” Творчість І. Котляревського — новий етап у розвитку національного самоусвідомлення. Драматург і театральний діяч. Історія створення “Енеїди”. Національний колорит, зображення життя всіх верств суспільства, алюзії на українську історію в ній. Бурлескний гумор,	Знати про суспільно-історичний контекст становлення нової української літератури. Назвати найвизначніших письменників цього часу. Знати про життя і творчість І. Котляревського. Розуміти його роль у розвитку української літератури, в розвитку національного самоусвідомлення. Аналізувати розділи “Енеїди”: початок мандрів Енея — I, 1—26; Еней у пеклі — III, 68—130; Еней на березі Тибру — V, 1—10; оплакування вбитих — VI, 89—95. Визначати провідні проблеми і мотиви твору. Характеризувати героїв поеми, образ Енея. Висловлювати власні міркування про його вчинки і характер. Коментувати проблему війни: погляд автора і героїв.	Суспільно-історичні обставини в Україні наприкінці XVIII ст. (історія України). Вергілій, “Енеїда”; Т. Шевченко, “На вічну пам’ять Котляревському”. Опери М. Лисенка “Енеїда”, “Наталка Полтавка”. Ілюстрації А. Базилевича до “Енеїди”.

	<p>народна українська мова. Утвердження народної моралі (картини пекла, раю) в душі просвітительства.</p> <p>Соціально-побутова драма “Наталка Полтавка” — перший твір нової української драматургії. Її довготривале сценічне життя. Торжество народної етики. Наталка як уособлення кращих рис української жінки, що відстоює людську гідність, бореться за своє щастя.</p> <p>ТЛ: трагедія, пародія, бурлеск, алюзія.</p>	<p>Характеризувати головну героїню “Наталки Полтавки”, інших персонажів п’єси, аналізувати художні засоби розкриття внутрішнього світу Наталки, гумористичні засоби у творі.</p> <p>Робити порівняльну характеристику Миколи і Петра, їхніх життєвих позицій. Пояснювати роль і функцію пісень у драмі. Вміти розкрити значення творчості І. Котляревського в українському культурному відродженні.</p> <p>Вивчити напам’ять: уривок з “Енеїди” (на вибір).</p> <p><i>Формування активної життєвої позиції, розвиток уміння відстоювати людську гідність, власні принципи, усвідомлення можливості вибороти власне щастя.</i></p>	
4	<p>Григорій Квітка-Основ’яненко. “Маруся”</p> <p>Батько української прози, один із перших у Європі “творців людової повісті” (І. Франко). Гуманістичний пафос, християнські ідеали, етнографічне тло творів. “Маруся” — перша україномовна повість нової української літератури, взірець сентименталізму. Головні персонажі твору — уособлення високих морально-етичних якостей простої людини.</p> <p>ТЛ: поняття про сентименталізм, реалізм.</p>	<p>Знати основні віхи життя і творчості письменника. Розуміти причини написання перших творів російською мовою і необхідність його виступів на захист рідної мови. Мати уявлення про художні засоби сентименталізму, християнські ідеали повісті “Маруся”. Вміти коментувати зміст</p> <p>Схарактеризувати роль оповідача. Оцінити значення Г. Квітки-Основ’яненка для розвитку української культури і духовності.</p> <p><i>Усвідомлення необхідності соціально активної позиції в житті.</i></p>	<p>Україна під час Великої Руїни (історія України).</p> <p>В. Тропінін, “Дівчина з Поділля” (образотворче мистецтво).</p>
3	<p>Література українського романтизму</p> <p>Ідейно-художні особливості романтизму. Поглиблення бачення розбіжності між ідеалом і дійсністю. Зв’язок із національним рухом.</p> <p>Поети-романтики</p> <p>П. Гулак-Артемівський, “Рибалка”, Є. Гребінка, “Українська мелодія”, В. Забіла, “Соловей”, М. Петренко, “Небо”</p> <p>М. Шашкевич, “Веснівка”</p> <p>Зачинатель нової української літератури на західних землях. Роль “Руської трійці” у національному духовному відродженні. Значення романтизму для нового етапу розвитку слов’янських літератур.</p> <p>ТЛ: поняття про романтизм, елегія, романс.</p>	<p>Вміти визначити головні мотиви поезій, прокоментувати їх у зв’язку з художніми особливостями і народнопісенною лірикою. Знати про М. Шашкевича, про “Руську трійцю”, про альманах “Русалка Дністровна”.</p> <p>Вивчити напам’ять: одну з поезій (на вибір).</p> <p><i>Усвідомлення того, що романтик — духовно багата, творча людина. Виховання шанобливого ставлення до засад народної моралі й етики: працелюбності, щирості, любові й поваги до батьків. Краса вірності в коханні.</i></p>	<p>Зарубіжні романтики В. Скотт, Дж. Байрон, В. Гюго, А. Міцкевич, Г. Гейне, Е. Т. А. Гофман, М. Лермонтов (зарубіжна література).</p> <p>М. Глінка. Романси (музичне мистецтво).</p> <p>Романтичний живопис Г. Світлицького, М. Самокиша, А. Мокрицького (образотворче мистецтво).</p>
2	<p>Микола Гоголь. “Вечір проти Івана Купала”</p> <p>Літературна діяльність М. Гоголя, її значення для української культури. Вираження глибин національного духу у творчості Гоголя. Український фольклор — джерело творів митця української тематики.</p> <p>Романтична умовність оповідання “Вечір проти</p>	<p>Знати біографію М. Гоголя, мати уявлення про його основні твори. Розуміти місце творчості письменника на порубіжжі культур двох народів — українського і російського. Розуміти культурно-історичні обставини, що впливали на мовний вибір</p>	<p>Т. Шевченко, “Гоголю”. М. Гоголь у контексті зарубіжної літератури. М. Старицький, М. Лисенко, опера</p>

	<p>Івана Купала”. Зв’язок з “нечистою силою” як метафора злодіяння.</p>	<p>письменника. Знати думку Т. Шевченка про М. Гоголя. Вміти переказувати зміст оповідання, пояснювати його зв’язок з фольклором, етичними уявленнями українського народу. Розкрити моральні мотиви твору і його ідейний зміст. Вміти визначати основне у сюжеті твору, формулювати провідну думку, виражену в ньому. <i>Усвідомлення того, що Україна — країна визначних мистецьких талантів, які зробили великий внесок у культуру інших народів.</i> <i>Формування переконання, що чистота душі, остереження гріха — божий і людський заповіти.</i></p>	<p>“Різдвяна ніч” (1872), музична драма “Тарас Бульба” (1890).</p>
<p>20</p>	<p>Тарас Шевченко Геніальний поет, мислитель, пророк національного відродження в Україні. Його винятково велике значення. Рання творчість. Перші поетичні твори баладного та елегійного жанрів. Вісь неперервності історичного часу (“До Основ’яненка”, “На вічну пам’ять Котляревському”, “Думка” (“Нащо мені чорні брови...”). Умовність у баладі, тривога за жіночу долю (“Причинна”, “Лілея”). ТЛ: елегія, поглиблення поняття про лірику й ліро-епіку.</p>	<p>Знати біографію і основні віхи творчості поета. Розуміти його життєвий подвиг в умовах підневільного становища нації в першій половині XIX ст. Вміти розрізнати лірику й ліро-епіку, визначати жанрову групу, до якої належить твір. Розрізнати елементи, що посилюють емоційну напругу елегії (думки) та балади. Виразно читати поезії, коментувати їх ідейно-художній зміст.</p>	<p>Т. Шевченко, “Тополя” (1839), “Автопортрет” (1840), “Будинок І. Котляревського в Полтаві” (1845).</p>
	<p>“Гайдамаки” Складність історичної долі українського народу, невідворотність його боротьби за визволення. Повсталий народ як герой поеми. Одна з її головних ідей — “крила” особи у злитості її боротьби за щастя із боротьбою свого народу (образ Яреми). Необхідність перегорнути трагічну сторінку історії, по-сучасному оцінити минуле. Заклик до єднання слов’янських народів.</p> <p>Національна проблематика у творчості Т. Шевченка періоду “Трьох літ” “Кавказ” Пристрасний відгук на тогочасну загарбницьку імперську політику. Продовження теми національно-визвольної боротьби. Узагальнена ідея поеми — неприйняття насильства, поневолення людей, осуд загарбницьких воєн.</p> <p>«Як умру, то поховайте...» («Заповіт»), «Чигрине, Чигрине...» Глибокі роздуми поета про минуле й майбутнє України. Пророчий заповіт нащадкам</p>	<p>Розглядати і вміти прокоментувати окремі фрагменти з “Гайдамаків” (“Вступ”, “Конфедерати”, “Червоний бенкет”, “Бенкет у Лисянці”, “Епілог”, “Гонта в Умані”, “Передмова”). Вміти визначати основні сюжетні лінії твору, кульмінаційні вершини. Характеризувати героїв поеми (Ярема, Гонта). Вивчити напам’ять: фрагмент (на вибір). <i>Усвідомлення того, що здобуття незалежності — ідеал історичного розвитку нації, осмислення можливостей вирішення конфліктів між народами-сусідами, історичного примирення народів.</i> Вміти коментувати фрагменти поеми, визначати епізоди з ліричним, іронічним, інвективним забарвленнями. Вміти пояснювати узагальнену ідею твору. <i>Виховання почуття солідарності з боротьбою народів за визволення від гніту. Формування світоглядних переконань неприйняття насильства, осуду загарбницьких воєн.</i> Вміти коментувати поетичні тексти, визначати головну думку в них <i>Розвиток естетичного сприйняття явищ мистецтва.</i></p>	<p>Невідомий художник “Іван Гонта” (1822), М. Зінов’єв, “Гонта в Умані” (1880-ті роки).</p> <p>Т. Шевченко, “Дари в Чигирині 1649 року” (1844).</p>

<p>“Стоїть в селі Суботові...” Художня оцінка діяльності Богдана Хмельницького (зокрема, так званого возз’єднання України з Росією 1654 р.).</p>	<p>Навчитися визначати в поетичному тексті образи і фрагменти додаткового символічного значення, самостійно розкривати їхній зміст.</p>	<p>Т. Шевченко, “Смерть Богдана Хмельницького”(1836—1837),</p>
<p>“Сон” (“У всякого своя доля...”) Поема (“комедія”) “Сон” і сучасна поетові суспільно-політична дійсність. Композиційний прийом “сну”, його роль для розширення можливостей поетичного зображення. Протистояння імперського режиму і вільнодумної, національно свідомої особистості. Сатиричний пафос поеми, його спрямування. ТЛ: алегорія, гротеск, контраст, умовність.</p> <p>“І мертвим, і живим, і ненарожденним...” Продовження теми “земляків” у посланні. Викриття конформізму значної частини української еліти. Бичування комплексу меншовартості. Критичний перегляд національної історії задля перспективи її кращого майбутнього. Настроєві інтонації твору (суперечка, пересторога, погроза, заклик тощо).</p> <p>Тема жіночої долі у творчості Т. Шевченка (“Катерина”, “Наймичка”, “На панщині пшеницю жала...”, “Марія”, “У нашім раї на землі...”) Одна з провідних тем Шевченкової творчості.</p>	<p><i>Формування віри у майбутнє України, краса вираження цієї віри через художнє слово.</i></p> <p>Коментувати зміст твору, визначити головні ідеї, контрастні картини в ньому. Схарактеризувати змалювання поетом морально звироднілих “земляків” і власне ставлення до таких людей. Визначити фрагменти поеми, що справили найбільше враження, вміти пояснити свій вибір. Вивчити напам’ять: фрагмент (на вибір). <i>Усвідомлення гнітючої долі народу, підкореного імперією. Розуміння конструктивних засад, на яких ґрунтується “комедія”: рух у напрямку до демократичного устрою, національного визволення, вільного розвитку особистості.</i></p> <p>Розуміти культурні й політичні чинники, що спонукали поета до написання цього твору. Виразно і усвідомлено читати твір. Визначити і схарактеризувати адресата послання, провідну думку твору. Орієнтуватись у складній композиції твору, виявляти його різні настроєві інтонації. Вивчити напам’ять: фрагмент (на вибір). <i>Формування переконання, що за будь-яких обставин необхідно залишатися з народом, його цінностями.</i></p> <p>Розуміти становище жінки в кріпацькій Україні часів Шевченка. Знати новозавітний переказ про Богородицю Марію. Вміти порівнювати різні типи втілення теми жіночої долі у</p>	<p>“Богданова церква в Суботові” (1845). Ікона “Покрова” з портретом Б. Хмельницького (XVII ст.). Постаць Б. Хмельницького в історії України.</p> <p>Т. Шевченко, “Селянська родина” (1843).</p> <p>Богородиця в українському іконописі. Т. Шевченко-</p>
<p>Захоплення поета красою жінки, мрія бачити жінку щасливою. Еволюція жіночого образу в поезії Шевченка. Тема матері й сина. Творча інтерпретація поетом образу жінки і пієтет християнина. Різні типи втілення теми жіночої долі: романтичний (“Катерина”), реалістично-побутовий (“Наймичка”, “На панщині пшеницю жала...”), символічно-узагальнений (“Марія”).</p> <p>“Садок вишневий коло хати...”, “Доля”, “Росли вишневі укупочці, зросли...”</p>	<p>творчості поета (на прикладі творів). Виділити біблеїзми в поемі “Марія”, пояснити їхню стильову функцію. <i>Формування шанобливого ставлення до жінки в усіх її іпостасях (жінка-мати, жінка-кохана та ін.).</i> Усвідомлення того, що жінка — уособлення краси на землі, що Свята Мати — джерело добра, яке змінює світ.</p> <p>Вміти розповісти про обставини написання цих творів.</p>	<p>художник: “Марія” (1840), “Циганка-ворожка” (1841), “Катерина” (1842), “Сліпа з дочкою” (1842).</p> <p>Т. Шевченко, “Автопортрет”</p>

	<p>Лірика Т. Шевченка періоду арешту й заслання і після повернення із заслання. Вершинні зразки Шевченкової лірики. Риси автобіографізму в образі ліричного героя. Ностальгія за ідилією родинного життя, висока філософія життя людини на землі (“Садок вишневий коло хати...”. Самотність і пошуки її долання. Підбиття підсумків чесно прожитого життя.</p> <p>ТЛ: поглиблення поняття про ліричного героя, жанр ліричної медитації.</p> <p>Тарас Шевченко і Біблія. “Ісаія. Глава 35” Духовна присутність Біблії в усій творчості поета. Цикл “Давидові псалми”. Ставлення Шевченка до Біблії (суперечка, захоплення, творче наслідування, переосмислення, віра і натхнення). Осмислення поетом Бога, України, власного життя крізь біблійні тексти. Переспіви і “подражання” у творчій спадщині поета.</p> <p>ТЛ: псалом, гімн.</p> <p>Підсумковий урок: Світова велич українського поета Огляд вивченої поетичної спадщини Т. Шевченка і його малярського доробку, прози, драматургії, міркувань із “Щоденника”. Визначні діячі світової культури про Шевченка. Його вплив на літератури інших народів. Шевченко та історичний поступ України. Вшанування пам’яті поета.</p>	<p>Проникнути уявою у настрої, у внутрішній світ героїв Шевченка, вчитися бачити красу особистості. Назвати зразки поетичної образності, визначити їхню роль у структурі творів.</p> <p>Вивчити напам’ять: “Доля”. <i>Формування переконань, що контакт із друзями, однодумцями, зі світом є підтримкою особистості, що прожити життя треба чесно, в добрі та взаємоповазі.</i></p> <p>Вміти обґрунтувати розуміння Шевченком ідеї Бога. Мати уявлення про її стильове і образне вираження у творчості поета. Зуміти зіставити переспів Шевченка і оригінальні біблійні тексти псалмів, визначити доміанти поетового почуття.</p> <p><i>Осмислення беззаконня життя “без Бога”. Усвідомлення Бога як високого духовного оплоту особистості, щасливого майбутнього України при благословенні Бога, на шляхах праведних.</i></p> <p>Розуміти той великий духовний імпульс, який подала діяльність Шевченка у боротьбі за політичну незалежність і культурне збагачення України. Вміти схарактеризувати внесок Т. Шевченка у скарбницю української поезії, у розвиток української літературної мови, у світовий мистецький поступ.</p> <p><i>Усвідомлення краси українського художнього слова, представленого в поезії Шевченка; того, що Т. Шевченко — гордість України.</i></p>	<p>(1847), “Шевченко серед товаришів” (1851), “Байгуші” (1853), “Казашка Катя” (1856—1857) та ін.</p> <p>Т. Шевченко, “Видубецький монастир” (1844), “Притча про робітників на винограднику” (1859). Серія “Притча про блудного сина” (1856—1857), “Свята родина” (1858).</p> <p>Т. Шевченко, “Дерево” (1859), “Автопортрет із свічкою” (1860). “Портрет Л. Полусмакової” (1860), “Автопортрет” (1861).</p>
5	<p>Пантелеймон Куліш. “Чорна рада” П. Куліш — письменник, перший український професійний літературний критик, перекладач (“Біблія”, твори В. Шекспіра, Й. В. Гете), автор підручників для школи, першого українського правопису “кулішівка”. Вплив на П. Куліша ідей європейського просвітництва: “Українець у Європі, європеєць в Україні”. Романтичний світогляд. Ентузіазм і жертвовність П. Куліша у громадській та культурницькій роботі на шляху духовного відродження і культурного збагачення нації. “Чорна рада” — перший україномовний історичний роман. Версії тлумачення його назви. Історична основа сюжету. Показ протистояння сил державотворення і руйніцтва. Чоловік Божий — носій основної ідеї. Хутір — символ українського способу життя; Черевань — уособлення щасливого хутірського життя; Іван Шрам і Яким Сомко — носії ідеї державності України; Леся і Петро Шраменко — уособлення сімейної ідилії, як символу незнищенності українців, України; Кирило Тур — втілення</p>	<p>Знати основні віхи життєвого і творчого шляху письменника. Вміти розрізняти жанри: роман, історичний роман, роман-хроніка. Вміти розрізняти історичну і художню правду у романі. Визначити основний конфлікт твору. Пояснити роль образу Чоловіка Божого. Вміти розкрити образи і символи твору, пояснити особливості оповіді, різноманітність засобів розкриття образів, історичний колорит. Робити порівняльну характеристику образів Якіма Сомка та Іванця Брюховецького. Співвідносити образи твору з художніми образами інших історичних творів вітчизняних і зарубіжних письменників. Вміти аргументовано пояснити значення діяльності П. Куліша для відродження, культурного збагачення української нації.</p> <p><i>Усвідомлення значення</i></p>	<p>Історичні романи В. Скотта, В. Гюго.</p> <p>Перебендя Т. Шевченка, пророк В. Скотта і Чоловік Божий П. Куліша. Народні перекази про козака Мамаю.</p> <p>Історичні події в Ніжині 1663 р. (“Чорна рада”); Літопис Самовидця (історія України).</p>

	запорозької вольниці та козацького лицарства. Романтичний мотив дороги і його місце у творі. Оцінка роману Т. Шевченком. ТЛ: роман, історичний роман.	<i>ініціативності, наполегливості й працьовитості для досягнення поставленої мети. Усвідомлення важливості для громадянина України збереження свободи і незалежності рідного краю, його державності. Бачення і розуміння поезії як сповіді душі, вияву найсокровенніших думок і почуттів людини. Формування рис справедливості, колегіальності, лицарства, щирості, вірності почуттю і обов'язку.</i>	
2	Марко Вовчок. «Інститутка» Життя і творчість (твори українською, російською, французькою мовами). Премія Академії Франції за історичну повість “Маруся”.	Вміти прокоментувати зміст твору, визначити його жанр твору, пояснити особливості сюжету; мати уявлення про	Вплив Стендаля, О. де Бальзака, П. Меріме, Г. Флобера,
	Марко Вовчок як перекладач (Ж. Верна, Г. К. становище простої людини в історичну Андерсена, А. Е. Брема). «Народні оповідання»; добу кріпацтва, розуміти повсякчасне продовження теми народного життя в повісті прагнення особи до вільного, «Інститутка». Антилюдяна суть кріпосництва та щасливого життя. солдатчини. Образи персонажів — людей із народу та панночки. Авторська позиція у творі. ТЛ: реалізм.	<i>Формування думки, що кожна людина, незалежно від свого суспільного стану, має право бути щасливою.</i>	Е. Золя, В. Гюго, Г. К. Андерсена, І. Тургенєва, М. Некрасова на творчість Марка Вовчка.
2	ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ Ознайомлення з найцікавішими, зрозумілими для учнів цього віку творами митців рідного краю.	Запам'ятати імена і твори найталановитіших митців, що народилися в рідному краї, вміти характеризувати і самостійно оцінювати їхні твори. <i>Усвідомлення необхідності шанобливого ставлення до талановитих митців-земляків.</i>	
1	УРОК-ПІДСУМОК Проведення бесіди або диспуту про твори, що вивчалися упродовж року й найбільше запам'яталися.	Вміти робити загальні висновки про письменників, їхні твори, особливості поетики тощо. <i>Формування вміння толерантно і переконливо обґрунтовувати свою думку.</i>	

Додаток 1

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ

5 клас

1. *Бондарук О.* Міфи народів світу.— Львів, 1997.
2. *Булашев Г.* Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях: Космогонічні українські народні погляди та вірування.— К., 1993.
3. *Бурко О.* Твір, що вчить дітей оптимізму (Вивчення казки Василя Симоненка “Цар Плаксіє та Лоскотон” у 5 класі) // Дивослово.— 2003.— № 2.
4. *Веселка.* Антологія української літератури для дітей: У 3 т.— К., 1985.
5. *Весни розспіваної князь.* Слово про Антонича.— Львів, 1989.

6. Вітренко Р. Чи світ обійдеться без диваків? (П'ятикласники аналізують оповідання Г. Тютюнника "Дивак") // Дивослово.— 2003.— № 11.
7. Головацький Я. Виклади давньослов'янських легенд, або міфологія укладена Я. Ф. Головацьким.— К., 1991.
8. Доля. Книга про Тараса Шевченка в образах та фактах.— К., 1993.
9. Жила С. Аналіз ранньої творчості Павла Тичини у взаємозв'язку з суміжними видами мистецтв // Дивослово.— 1995.— № 4.
10. З живого джерела. Українські народні казки в записах, переказах та публікаціях українських письменників / Упоряд. Л. Дунаєвська.— К., 1990.
11. Знойко О. Міфи Київської землі та події стародавні.— К., 1989.
12. Золота книга казок. Українські народні казки. Серія: "Золота бібліотека учня".— К., 1990.
13. Казки старого Лева / Упоряд. Л. Андрієвська.— Львів, 2003.
14. Калинова сопілка. Антологія української народної прозової творчості.— К., 1998.
15. Кононенко В. Шляхами народних приповідок.— К., 1994.
16. Королів-Старий В. Нечиста сила. Казки.— К., 1992.
17. Крип'якевич І. Було колись в Україні.— К., 1994.
18. Лановик М., Лановик З. Українська народна словесність: Посібник для студентів.— Львів, 2000.
19. Мафтин Н. Українська література. Розробки уроків. 5 клас.— К., 2003.
20. Мовчун А. Мовні скарби. Вивчення прислів'їв та приказок у школі.— К., 2000.
21. Мороз Л. Григир Тютюнник.— К., 1991.
22. Олена Пчілка. Годі, діточки, вам спати! — К., 1991.
23. Плачинда С. Словник давньоукраїнської міфології.— К., 1993; Міфи і легенди давньої України.— К., 1997.
24. Семиліточка. Українські народні казки у записах та публікаціях письменників ХІХ — поч. ХХ ст.— К., 1990.
25. Тихолоз Н. "Як дітям мати, з любові..." (Етика і поетика Франкових казок) // Дивослово.— 2003.— № 11.
26. Срібна книга казок. Українські літературні казки.— К., 1992.
27. Українська література. Хрестоматія нововведених творів.— К., 2002, 2004.
28. Українські приказки, прислів'я і таке інше.— К., 1993.

6 клас

1. Васильченко С. Мужичський ангел. Оповідання, повість, п'єси.— К., 2000.
2. Грінченко Б. Зернятка. Вірші, поеми, оповідання.— К., 1989.
3. Жулинський М. Слово і доля.— К., 2002.
4. Закувала зозуленька. Антологія української народної поетичної творчості / Упоряд. Н. Шумада.— К., 1998.
5. Золотослов. Поетичний космос Давньої Русі / Упорядкув., переклади М. Москаленка.— К., 1988.
6. Календарно-обрядові пісні.— К., 1987.
7. Колядки і щедрівки.— К., 1991.
8. Лозко Г. Українське народознавство.— К., 1995.
9. Погрібний А. Життя і творчість Б. Грінченка // Дивослово.— 1994.— № 3.
10. Рудницька О. Доброта і жорстокість в оповіданні С. Черкасенка "Маленький горбань" // Дивослово.— 2003.— № 10.
11. Рудницька О. Коли миші стають кольоровими. Конспект уроку на тему "Світ дитинства в поезіях Ліни Костенко" // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах.— 2003.— № 5.
12. Руснак І. Український фольклор у школі // Укр. мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах.— 1999.— № 2, 3, 2000.— № 3.
13. Українська література. Хрестоматія нововведених творів... / Упоряд. Р. Мовчан.— К., 2002, 2004.
14. Шевченко А. Феномен Євгена Гуцала // Дивослово.— 2003.— № 3.
15. Яременко В. Була колись Гетьманщина: Шевченкова поема "Тарасова ніч" // Сучасність.— 1993.— № 4.

7 клас

1. Дзюба І. У всякого своя доля: Літературно-критичний нарис.— К., 1989.
2. Закувала зозуленька. Антологія української народної поетичної творчості / Упоряд. Н. Шумада.— К., 1998.
3. Історія української літератури ХХ століття: У 2 кн. / За ред. В. Дончика.— К., 1993, 1998.
4. Кисельов Л. Тільки двічі живемо. Вірші, проза, спогади про поета.— К., 1991.
5. Ковальчук О. Українська література. Розробки уроків за новою програмою. 7 клас.— К., 2003.
6. Лановик М., Лановик З. Українська народна словесність: Посібник для студентів.— Львів, 2000.
7. Лепкий Б. Про життя і твори Тараса Шевченка.— К., 1994.
8. Мовчан Р. Українська проза ХХ ст. в іменах: Посібник.— К., 1997.
9. Нудьга Г. Слово і пісня. Дослідження.— К., 1985.
10. Руснак І. Український фольклор у школі // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах.— 1999.— № 2, 3, 2000.— № 3.
11. Смілянська В., Чамата Н. Структура і смисл: спроба наукової інтерпретації поетичних текстів Тараса Шевченка.— К., 2000.

12. *Ткаченко А.* Василь Симоненко. Літературний портрет.— К., 1990.
13. *Токмань Г.* Цілісність сприйняття ліричного твору. Текстуальний аналіз. Методика вивчення віршування // Дивослово.— 2003.— № 1.
14. *Черненко О.* Не зміліє пам'яті криниця. Спогади про Григорія та Григора Тютюнників.— К., 2001.

8 клас

1. *Бойцун І.* Роль “посередника” в розкритті внутрішнього світу дітей у творах Євгена Гуцала // Дивослово.— 1998.— № 5.
2. *Бондаренко А., Бондаренко Ю.* Українська література. Розробка уроків за новою програмою. 8 клас.— К., 2003.
3. *Гуцало Є.* Твори: У 5 т.— К., 1996 — 1997.
4. *Дрозд В.* Вибрані твори: У 2 т.— К., 1989.
5. *Лавріненко Ю.* Розстріляне відродження. Антологія 1917 — 1933.— К., 2000.
6. *Мовчан Р.* “Естетичне людинознавство” ранньої прози Ірини Вільде // Українська мова та література.— 2000.— № 17.
7. *Сосюра В.* Розстріляне безсмертя. Вірші та поеми.— К., 2000.
8. *Соя Б.* 3 книги минулого нашого народу (урок-конференція за твором Романа Іваничука “Яничари” (“Мальви”)) // Дивослово.— 2003.— № 11.
9. *Українське слово.* Хрестоматія / Упоряд. В. В. Яременка.— К., 2001.

9 клас

ВСТУП

1. *Галич О., Назарець В., Васильєв Є.* Теорія літератури / За ред. О. Галича.— К., 2001.
2. *Літературознавчий словник-довідник.*— К., 1997.
3. *Пахаренко В.* Нарис української поезики: до нових підходів у вивченні літератури // Українська мова та література.— 1997.— № 29—32.
4. *Слово. Знак.* Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.— Львів, 1996.
5. *Ткаченко А.* Мистецтво слова. Вступ до літературознавства. К., 1998.
6. *Український живопис.* Сто вибраних творів. Альбом.— К., 1989.

УСНА НАРОДНА ТВОРЧИСТЬ

1. *Закувала зозуленька.* Антологія української народної поетичної творчості / Упоряд. Н. Шумада.— К., 1998.
2. *Лановик М., Лановик З.* Українська народна словесність: Посібник для студентів.— Львів, 2000.
3. *Нудьга Г.* Слово і пісня. Дослідження.— К., 1985.
4. *Руснак І.* Український фольклор у школі // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах.— 1999.— № 2—3.
5. *Сиваченко М.* Сторінки української літератури і фольклористики.— К., 1990.

ДАВНЯ УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

1. *Білоус Б.* “Повість минулих літ”: історія чи література? // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях та колегіумах.— 2004.— № 2.
2. *Білоус П.* Українська паломницька проза: історія жанру.— К., 1998.
3. *Давня українська література.* Хрестоматія / Упорядкув., передм. та комент. М. Сулими.— К., 1996.
4. *Європейське Відродження та українська література XIV—XVIII ст.* 3б. наук. пр.— К., 1993.
5. *Жулинський М.* Григорій Сковорода // Слово і доля.— К., 2002.
6. *Ісіченко Ю.* Києво-Печерський патерик у літературному процесі кінця XVI — початку XVIII ст. на Україні.— К., 1990.
7. *Історія української літератури:* У 8 т. / Відп. ред. Л. Махновець.— К., 1967 — Т. 1.
8. *Макаров А.* Світло українського бароко.— К., 1994.
9. *Махновець Л.* Григорій Сковорода. Біографія.— К., 1972.
10. *Мишанич О.* Григорій Сковорода: Нарис життя і творчості.— К., 1994.
11. *Мишанич Я.* “Історія русів”: історіографія, проблематика, поезика.— К., 1999.
12. *Мовчан Р.* “Перший інтелігент” у вирі національного відродження (Григорій Сковорода як текст 20-х років ХХ століття) // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях та колегіумах.— 2004.— № 2.
13. *Українська література:* У портретах і довідках. Давня література — література XIX ст.— К., 2000.
14. *Сулима В.* Біблія і українська література: Навчальний посібник.— К., 1998.
15. *Ушкалов Л.* Світ українського бароко. Філологічні етуди.— Харків, 1994.
16. *Шевчук В.* Дорога в тисячу років.— К., 1990.
17. *Шевчук В.* Ідея простоти в елітарному світогляді Г. Сковороди // Україна. Наука і культура. Вип. 26—27.— К., 1993.

НОВА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

ВСТУП

1. Білецький О. Українська література серед інших літератур світу // Білецький О. Зібрання праць: У 5 т.— К., 1965.— Т. 2.
2. Бондар М. Діалог з історичним часом: формування нової української літератури // Київська старовина.— 1998.— № 5.
3. Грабович Г. Функції жанру і стилю у становленні української літератури // Грабович Г. До історії української літератури.— К., 1997.
4. Єфремов С. Історія українського письменства.— К., 1995.
5. Федченко П. Літературно-критична думка в Україні від її зародження до середини XIX ст. // Історія української літературної критики та літературознавства: Хрестоматія: В 3 кн.— К., 1996.— Кн. 1.
6. Яценко М. Література перших десятиріч XIX ст. // Історія української літератури XIX століття: В 3 кн.— К., 1995.— Кн. 1.

ІВАН КОТЛЯРЕВСЬКИЙ

1. Білецький О. “Енеїда” І. П. Котляревського // Білецький О. Зібрання праць: У 5 т.— К., 1965.— Т. 1.
2. Гром’як Р. “Енеїда” І. Котляревського і час (із спостережень над естетичною оцінкою поеми) // Гром’як Р. Давнє і сучасне.— Тернопіль, 1997.
3. Єфремов С. Котляревський // Єфремов С. Літературно-критичні статті.— К., 1993.
4. Жулинський М. Духовна епоха в історії України: До 200-ліття виходу в світ “Енеїди” // Київська старовина.— 1998.— № 5.
5. Зеров М. Українське письменство XIX ст. // Зеров М. Твори: У 2 т.— К., 1990.— Т. 2.
6. Кирилюк Є. Іван Котляревський: Життя і творчість.— К., 1981.
7. Нахлік Є. Творчість Івана Котляревського: Замовчувані інтерпретації. Дискусійні проблеми. Спроба нового прочитання.— Львів, 1994.
8. Сверстюк Є. Іван Котляревський сміється // Україна: Наука і культура.— К., 1991.— Вип. 25.
9. Шевчук В. “Енеїда” Івана Котляревського в системі літератури українського бароко // Дивослово.— 1998.— № 2, 3.
10. Яценко М. Іван Котляревський // Котляревський І. Поетичні твори. Драматичні твори. Листи.— К., 1982.

ГРИГОРІЙ КВІТКА-ОСНОВ’ЯНЕНКО

1. Гончар О. Григорій Квітка-Основ’яненко (1778—1843) // Історія української літератури XIX століття: В 3 кн.— К., 1995.— Кн. 1.
2. Горболіс Л. З’ясування фольклорних джерел творів Г. Квітки-Основ’яненка // Дивослово.— 1994.— № 10—11.
3. Єфремов С. Квітка // Єфремов С. Історія українського письменства.— К., 1995.
4. Жулинський М. Квітка-Основ’яненко // Слово і доля.— К., 2002.
5. Зеров М. Григорій Квітка-Основ’яненко // Зеров М. Твори: У 2 т.— К., 1990.— Т. 2.
6. Ільєнко І. Григорій Квітка-Основ’яненко: Повість.— К., 1973.
7. Куліш П. Григорій Квітка-Основ’яненко та його повісті.— СПб, 1858.
8. Лімборський І. Сентименталізм // Історія української літератури XIX століття: В 3 кн.— К., 1995.— Кн. 1.
9. Полєк В. Твори Григорія Квітки-Основ’яненка за рубезем // Всесвіт.— 1978.— № 11.
10. Турчин М. Філософська повість на Україні: Про творчість Г. Квітки-Основ’яненка // УМЛШ (Дивослово).— 1993.— № 11.

МИКОЛА ГОГОЛЬ

1. Барабаш Ю. Почва и судьба. Гоголь и украинская литература: у истоков.— М., 1995.
2. Грабович Г. Гоголь і міф України // Сучасність.— 1994.— № 9.
3. Єфремов С. Між двома душами // Єфремов С. Літературно-критичні статті.— К., 1993.
4. Ковальчук О. Гоголь: буття і страх.— Ніжин, 2002.
5. Коптілов В. Батьківщина поета — батьківщина його душі // Слово і час, 1996.— № 3.
6. Луцький Ю. Між Гоголем і Шевченком.— К., 1998.
7. Михед П. Пізній Гоголь і бароко: українсько-російський контекст.— Ніжин, 2002.

ПОЕТИ-РОМАНТИКИ

1. Бондар М. Поезія // Історія української літератури XIX століття: У 3 кн.— К., 1996.— Кн. 2.
2. Гончар О. Зачарований небом: Романтичний світ М. Петренка — поета XIX ст. // Слово і час.— 1997.— № 11—12.
3. Гончар О. Українська література передшевшенківського періоду і фольклор.— К., 1982.
4. Деркач Б. П. Гулак-Артемівський // Гулак-Артемівський П. Поезії.— К., 1989.
5. Деркач Б. Євген Гребінка.— К., 1974.
6. Нахлік Є. Українська романтична проза 20—60-х років XIX ст.— К., 1988.
7. Нудьга Г. Українська балада (З теорії та історії жанру).— К., 1970.

8. *Петраш О.* “Руська трійця”: М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький та їхні літературні послідовники.— К., 1986.
9. *Федченко П.* Петро Гулак-Артемівський, Євген Гребінка // Гулак-Артемівський П., Гребінка Є. Поетичні твори. Повісті та оповідання.— К., 1984.
10. *Хропко П.* Становлення нової української літератури.— К., 1988.
11. *Яценко М.* Романтизм // Історія української літератури ХІХ ст.: У 3 кн.— К., 1995.— Кн. 1.
12. *Яценко М.* Українська романтична поезія 20—60-х років ХІХ ст. // Українські поети-романтики: Поетичні твори.— К., 1987.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

1. *Брайко О.* Художні особливості поеми Тараса Шевченка “Сон” (“У всякого своя доля”) // Українська мова та література.— 1996.— № 15.
2. *Дзюба І.* “Застукали сердешну волю”: Шевченків “Кавказ” на тлі непроминального минулого // Сучасність.— 1995.— № 3.
3. *Дзюба І.* У всякого своя доля: Літературно-критичний нарис.— К., 1989.
4. *Доля:* Книга про Т. Шевченка в образах та фактах / Упоряд. В. Шевчука.— К., 1993.
5. *Жулинський М.* Тарас Шевченко // Слово і доля.— К., 2002.
6. *Забужко О.* Шевченків міф України: Спроба філософського аналізу.— К., 1997.
7. *Івакін Ю.* Поезія Шевченка періоду заслання.— К., 1984.
8. *Клочек Г.* Поезія Тараса Шевченка: сучасна інтерпретація.— К., 1998.
9. *Коцюбинська М.* Етюди про поетику Шевченка.— К., 1990.
10. *Мовчанюк В.* Медитативна лірика Т. Г. Шевченка.— К., 1993.
11. *Новиченко Л.* Тарас Шевченко — поет, борець, людина.— К., 1982.
12. *Пахаренко В.* Незбагнений апостол.— Черкаси, 1999.
13. *Роят А.* Ідейно-художній зміст поеми Т. Шевченка “Великий льох”. Розробка уроку // Українська мова та література.— 1998.— № 9.
14. *Русова С.* “Мати” в поезії Шевченка // Дивослово.— 1995.— № 9.
15. *Сверстюк С.* Шевченко і час.— К., 1996.
16. *Скоць А.* Поема Тараса Шевченка “Наймичка” // Дивослово.— 1994.— № 3.
17. *Смілянська В.* Поема “Марія” Т. Шевченка // Сучасність.— 1997.— № 3.
18. *Смілянська В.* “Святим огненным словом”: Тарас Шевченко: Поетика.— К., 1990.
19. *Смілянська В., Чамата Н.* Структура і смисл: спроба наукової інтерпретації поетичних текстів Тараса Шевченка.— К., 2000.
20. *Спогади* про Тараса Шевченка / Упорядкув. В. Бородіна і М. Павлюка.— К., 1982.
21. *Т. Г. Шевченко:* Біографія / Відп. ред. Є. Кирилук.— К., 1984.
22. *Федченко П.* Тарас Григорович Шевченко.— К., 1989.
23. *Франко І.* Шевченкова “Марія” // Франко І. Зібр. творів: У 50 т.— К., 1983.— Т. 39.
24. *Шевченківський* словник: У 2 т.— К., 1978.

МАРКО ВОВЧОК

1. *Бондар М.* Особливості втілення художнього конфлікту в оповіданнях Марка Вовчка // Марко Вовчок. Статті і дослідження.— К., 1985.
2. *Брандіс Є.* Марко Вовчок. Повість.— 1975.
3. *Гончар О.* Марко Вовчок // Історія української літератури ХІХ століття: У 3 кн.— К., 1996.— Кн. 2.
4. *Єфремов С.* Марко Вовчок: Школа Марка Вовчка // Єфремов С. Історія українського письменства.— К., 1995.
5. *Клочек Г.* Анатомія добра і зла: Повість Марка Вовчка “Інститутка” // Українська мова та література.— 1998.— № 19.

ПАНТЕЛЕЙМОН КУЛІШ

1. *Бандура О.* Вивчення роману П. Куліша “Чорна рада” // УМЛШ (Дивослово).— 1992.— № 11—12.
2. *Гнідан О., Осмак Н.* Світогляд Пантелеймона Куліша // УМЛШ (Дивослово).— 1991.— № 10.
3. *Гончар О.* Роман “Чорна рада” П. Куліша в школі // Слово і час.— 1992.— № 9.
4. *Дзюба Т.* Хутірська концепція П. Куліша // Слово і час.— 1998.— № 4—5.
5. *Жулинський М.* Пантелеймон Куліш: Літературний портрет // Куліш Пантелеймон. Чорна рада.— К., 2000.
6. *Зеров М.* Пантелеймон Куліш: “Чорна рада” // Зеров Микола. Твори: У 2 т.— К., 1990.— Т. 2.
7. *Маланюк Є.* В Кулішеву річницю // Дивослово.— 1994.— № 8.
8. *Нахлік Є.* “Любов”... благословляю...” Про особисту лірику П. Куліша // Дзвін.— 1995.— № 10.
9. *Нахлік Є.* Пантелеймон Куліш // Історія української літератури ХІХ століття: У 3 кн.— К., 1996.— Кн. 2.
10. *Погребенник В.* Пантелеймон Куліш // Українська мова і література.— 1998.— № 21—24.
11. *Слоньовська О.* “Гетьмани, гетьмани, якби-то ви встали...”: Аналіз роману Пантелеймона Куліша “Чорна рада” // Дивослово.— 1994.— № 12.

12. *Слюсар А., Турло І.* Тестові завдання до теми “Пантелеймон Куліш” // Дивослово.— 1994.— № 12.
13. *Степанишин Б.* Українська національна ідея Панька Куліша // Дивослово.— 1997.— № 12.
14. *Тетеріна О.* Значення перекладацької діяльності П. Куліша // Українська мова та література.— 1997.— № 12.

3 ЛІТЕРАТУРИ ХХ ст.

1. *Багряний І.* Під знаком Скорпіона: З творчої спадщини письменника: Поезія, проза, публіцистика.— К., 1994.
2. *Дзюба І.* Громадянська снага і політична прозорливість // Дивослово, 1996.— № 10.
3. *Історія української літератури ХХ ст.:* У 2 кн.— К., 1994.— Кн. 2.— Ч. 1.
4. *Клочек Г.* Романи Івана Багряного “Тигролови” і “Сад Гетсиманський”: Навчальний посібник.— Кіровоград, 1998.
5. *Костюк Г.* Іван Багряний: Сторінки спогадів // Українська мова і література в школі.— 1993.— № 10.
6. *Мойсієнко А.* Традиції модерну і модерн традицій.— К., 2001.
7. *Череватенко Л.* “Ходи тільки по лінії найбільшого опору і ти пізнаєш світ” // Дніпро.— 1990.— № 12.
8. *Шугай О.* Іван Багряний, або через терни Гетсиманського саду.— К., 1996.

Додаток 2

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ЧИТАННЯ

5 клас

1. Українські народні міфи та легенди
2. Українські народні казки: “Яйце-райце”, “Три бажання”, “Як лисиця Івана-баштанника зробила царевичем”, “Чому море солоне”, “Іван-вітер”, “Цар Лев”, “Золотий черевичок”, “Про бідного парубка і царівну”
3. Т. Шевченко. “Сонце заходить”, “Над Дніпровою сагою” та ін.
4. Олена Пчілка. Зб. “Годі, діточки, вам спать!”
5. П. Куліш. “Циган”
6. І. Франко. Зб. “Коли ще звірі говорили”
7. Б. Грінченко. Віршовані оповідання, легенди та казки
8. О. Олесь. Зб. “Все навколо зеленіє”
9. С. Васильченко. “Приблуда”
10. М. Йогансен. “Собака Джан”
11. В. Королів-Старий. Казки
12. Н. Кибальчич. “Легенда про святого Юліана Милосердного”
13. М. Вінграновський. “Сіроманець”, “Первінка”
14. В. Шевчук. “Панна квітів”
15. В. Чемерис. “Аравійська пустеля”, “Подорож до Самари Дніпровської”
16. І. Крип’якевич. Історичні оповідання
17. В. Малик. “Князь Кий”
18. В. Нестайко. Повісті
19. В. Земляк. “Тихоня”
20. М. та С. Дяченки. Казки
21. О. Кінаш. Казки
22. Ю. Винничук. Казки

6 клас

1. Українські народні перекази
2. С. Руданський. Співомовки
3. П. Гулак-Артемівський. Байки
4. Б. Грінченко. “Екзамен”, “Грицько”, “Украла”, “Сестриця Галя”, “Батько та дочка”
5. В. Винниченко. “Намісто”; М. Годованець “Толуб і Лелека”
6. А. Косматенко. “Черепашка в небі”
7. І. Багмут. “Пригоди чорного kota Лапченка, описані ним самим”
8. В. Нестайко. “Таємниця трьох невідомих”, “Пригоди Робінзона Кукурудзо”, “Незнайомиць із 13 квартири”, “Тореадори з Васюківки”

9. О. Донченко. Оповідання
10. П. Воронько. Проза
11. І. Калинець. “Дивосвіт”. Казки
12. Б. Комар. “Диваки”
13. В. Близнець. “Землянка”, “Як народжується стежка”, “Золота гора до неба”, “Женя і Синько”, “Хлопчик і тінь”
14. С. Пlachинда, Ю. Колісниченко. “Неопалима купина” (Історичні повісті)
15. Я. Стельмах. “Найкращий намет”
16. Є. Гуцало. Оповідання

7 клас

1. Т. Шевченко. “Чигрине, Чигрине...”
2. П. Куліш. “Січові гості”
3. О. Стороженко. “Закоханий чорт”, “Голка”, “Вуси”
4. І. Франко. “Під оборогом”
5. А. Чайковський. “Богданко”, “Сагайдачний”
6. А. Кашенко. “Над Кодацьким порогом”
7. Б. Лепкий. “Казка мого життя”
8. Ю. Опільський. “Золотий лев”, “Ідоли падають”
9. С. Васильченко. “Олив’яний перстень”, “Приблуда”
10. М. Стельмах. “Гуси-лебеді летять”
11. У. Самчук. “Куди тече та річка” (перша частина “Волині”)
12. М. Грубляні. “Лахтак”, “Глибинний шлях”, “Шхуна “Колумб”
13. О. Гончар. “Романові яблука” (з роману “Твоя зоря”)
14. Г. Тютюнник. “Вогник далеко в степу”, “Облога”
15. С. Тельнюк. “Грає синє море”
16. В. Малик. “Таємний посол”
17. А. Дімаров. “Друга планета”, “Три грані часу”, “Діти”
18. Є. Гуцало. Оповідання та повісті
19. Б. Харчук. “Горохове чудо”, “Діана”

8 клас

1. Народні думи: “Дума про козака Голоту”, “Самарські брати”, “Хмельницький та Барабаш”, “Втеча трьох братів з міста Азова”, “Самійло Кішка”
2. Т. Шевченко. “Кобзар”
3. Наталена Королева. “Легенди старокиївські”
4. Ірина Вільде. “Повнолітні діти”
5. Л. Старицька-Черняхівська. “Діамантовий перстень”
 6. І. Сенченко. “Діамантовий берег”, “Руді вовки”, “Чорна брама”
 7. Остап Вишня. “Мисливські усмішки”
 8. А. Дімаров. “На коні й під конем”
 9. О. Гончар. “Берег любові”, “Бригантина”
 10. І. Чендей. “Сестри”
 11. В. Дрозд. “Кінь Шептало на молочарні”
 12. П. Загребельний. “Роксолана”
 13. М. Руденко. “Ковчег всесвіту”
 14. О. Бердник. “Лабіринти мінотавра”
 15. В. Малик. “Черлені щити”
 16. В. Чемерис. “Ольвія”
 17. Ю. Мушкетик. “Селена”, “Літній птах на зимовому березі”, “Динозавр”

9 клас

1. Г. Сковорода. Поезії, байки, філософські трактати
2. М. Старицький. “Остання ніч”
3. М. Слабошпицький. “З голосу нашої Клію”, “Марія Башкирцева”
4. Н. Королюк. “Маленькі історії про українських композиторів XVIII—XX ст.”
5. Г. Квітка-Основ’яненко. “Пархімове снідання”, “Маруся”, “Сватання на Гончарівці”, “Салдацький патрет”
6. М. Костомаров. “Сава Чалий”, “Чернігівка”
7. Марко Вовчок. “Невільничка”, “Три долі”, “Маша”, “Отець Андрій”, “Інститутка”, “Чортова пригода”
8. О. Іваненко. “Марія”
9. П. Куліш. Оповідання, поеми, “Автобіографія”
10. Т. Шевченко. “Автобіографічний нарис”, “Назар Стодоля”, “Єретик”, “Щоденник”, “Художник”
11. О. Кониський. “Тарас Шевченко-Грушівський. Хроніка його життя”

12. С. Воробкевич. “Турецькі бранці”, “Вісім чи дев’ять? Сміховинки про Безглуздів”
13. М. Грушевський. “Предок”
14. Ю. Щербак. “Хроніка міста Ярополя”
15. С. Скляренко. “Святослав”, “Володимир”
16. Ю. Косач. “Володарка Понтиди”
17. І. Сенченко. “Діоген”
18. Р. Іванченко. “Тнів Перуна”
19. Р. Іваничук. “Манускрипт з вулиці Руської”, “Вода з каменю”, “Четвертий вимір”
20. І. Липа. “Світильник неугасимий. Тринадцять притч”
21. Ю. Мушкетик. “Смерть Сократа”, “Жовтий цвіт кульбаби”, “Суд над Сенекою”
22. В. Малик. “Чорний вершник”, “Горить свіча”
23. Огнений змій. Антологія української фантастики ХІХ ст.
24. Дерево пам’яті. Книга українського історичного оповідання
25. В. Герасим’юк. Поезії
26. Молоде вино. Антологія поезії